

- g. stalne oblasti ili rute ili dijelovi ruta na kojima je moguće presretnje.
- 1.2 pozicije, frekvencije, pozivni znakovi, poznate neregularnosti i periodi održavanja radio-navigacionih uređaja i sredstava komunikacije i nadzora;
 - 1.3 postupke чекања и прилажења, поступке долазака и одлазака, поступке за смањење буке и било које друге значајне ATS поступке;
 - 1.4 прелазне нивое, прелазне апсолутне висине и минималне секторске апсолутне висине;
 - 1.5 метеоролошке уређаје (укључујући и емитовање/емисије) и поступке;
 - 1.6 полетно-слетне стазе и сате за заустављање;
 - 1.7 рулне стазе и платформе;
 - 1.8 аеродромске оперативне процедуре на земљи (укључујући поступке при смањеној видљивости);
 - 1.9 прилазна свјетла и свјетла полетно-слетне стазе;
 - 1.10 аеродромске оперативне минимуме, ако их објави држава;

ДИО 2

2. Успостављање, укидање и унапријед предвиђене значајне промјене које се односе на:
 - 2.1 позације, висине и освијетљеност навигационих препрека;
 - 2.2 радно вријеме аеродрома, средстава и служби;
 - 2.3 царинску, пасошку и здравствену службу;
 - 2.4 привремене опасне, забрањене и ограничене зоне и опасности по ваздушну пловидбу, војне вјежбе и групно летење ваздухоплова;
 - 2.5 привремена области или руте или њихове дијелове на којима постоји могућност пресрећања.

ДИО 3

3. Успостављање и унапријед предвиђене значајне промјене које се односе на:
 - 3.1 нове аеродроме намијењене обављању међународног IFR саобраћаја;
 - 3.2 нове полетно-слетне стазе намијењене за обављање IFR саобраћаја на међународним аеродромима;
 - 3.3 израду и структуру мреже рута ваздушног саобраћаја;
 - 3.4 дизајн и структуру сега терминалних процедура (укључујући промјене смјерова у процедури насталих промјеном магнетне деклинације);
 - 3.5 околности наведене у ставу (1) овог члана, ако је њима захваћена читава територија државе или било који њен значајан дио или ако се захтијева координација између сусједних држава.

Na osnovu člana 16. i člana 61. stav (1) Zakona o upravi ("Službeni glasnik BiH", broj 32/02 i 102/09), člana 14. stav (1) Zakona o zrakoplovstvu Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", broj 39/09), generalni direktor Direkcije za civilno zrakoplovstvo Bosne i Hercegovine donosi

PRAVILNIK O USLUGAMA ZRAKOPLOVNOG INFORMIRANJA U BOSNI I HERCEGOVINI

Član 1.

(Predmet Pravilnika)

- (1) Ovim pravilnikom se propisuje način pružanja usluga zrakoplovnog informiranja, uključujući i zahtjeve koji se odnose na sistem kvaliteta.
- (2) Ovim pravilnikom se bliže propisuje sadržaj i izgled elemenata Integriranog paketa zrakoplovnih informacija (u

daljem tekstu: IAIP), vrste podataka koji se unose u IAIP, izvori podataka i način prikupljanja, dostavljanja i objavljivanja podataka.

Član 2.

(Pojmovi i skraćenice)

- (1) Pojmovi koji se upotrebljavaju u ovom pravilniku imaju sljedeće značenje:
 - a) **Aerodrom** (*Aerodrome*): Unaprijed definirano područje na kopnu ili vodi (uključujući sve objekte, instalacije i opremu) namijenjeno za slijetanje, polijetanje i kretanje zrakoplova u bilo kojem dijelu ili cjelini;
 - b) **Aerodromski operator**: fizičko ili pravno lice kojem je izdata potvrda za korištenje aerodroma od strane nadležne zrakoplovne vlasti;
 - c) **Amandman na AIP** (*AIP Amendment*): Sadrži izmjene stalne prirode informacija objavljenih u AIP-u;
 - d) **AIS proizvod** (*AIS product*): Zrakoplovni podaci i zrakoplovne informacije u formi elemenata Integriranog paketa zrakoplovnih informacija (izuzev NOTAM-a i PIB-a), uključujući zrakoplovne karte ili u formi pogodnih/odgovarajućih elektronskih medija;
 - e) **Apsolutna visina** (*Altitude*): Vertikalna udaljenost nivoa, tačke ili objekta koji se smatra tačkom, mjereno od srednjeg nivoa mora (*MSL - Mean Sea Level*);
 - f) **Aspekti ljudskog faktora** (*Human factor principles*): Načela koja se primjenjuju na projektovanje zrakoplova, certifikaciju, obuku osoblja, operacije i održavanje, a čiji je cilj sigurna interakcija između čovjeka i komponenti drugih sistema, uzimajući u obzir značaj ljudskih mogućnosti;
 - g) **Datum** (*Date*): Bilo koja veličina ili skup veličina koji može da služi kao referenca ili osnova za izračunavanje drugih veličina (ISO 19104*);
 - h) **Direkcija za civilno zrakoplovstvo Bosne i Hercegovine** (*Bosnia and Herzegovina Directorate of Civil Aviation*): Nadležna zrakoplovna vlast Bosne i Hercegovine;
 - i) **Državna nadzorna vlast/Nacionalno nadzorno tijelo** (*National Supervisory Authority*): označava BHDCA;
 - j) **Dodaci na AIP** (*AIP Supplement*): Privremene izmjene informacija u AIP-u, koje se objavljuju na posebnim/izdvojenim stranicama;
 - k) **Garancija kvaliteta** (*Quality assurance*): Dio upravljanja kvalitetom koji se bavi osiguravanjem uvjerenja da će zahtjevi kvaliteta biti ispunjeni (ISO 9000*);
 - l) **Geoid** (*Geoid*): Površina jednakih potencijala (ekvipotencijalna površina) u polju Zemljine gravitacije koja se poklapa sa neuznemirenim srednjim nivoom mora kontinuirano produženim kroz kontinente. Oblik geoida je nepravilan zbog lokalnih gravitacionih poremećaja (plima, salinitet, strujanja, i sl) i smjer gravitacije je upravan/normalan na geoid u svakoj tački;
 - m) **Gregorijanski kalendar** (*Gregorian calendar*): Kalendar u opštoj upotrebi. Prvi put je uveden 1582. godine kako bi se definirala godina koja bliže aproksimira tropsku godinu nego Julijanski kalendar (ISO 19108*);
 - n) **Heliodrom** (*Heliport*): Aerodrom ili određena površina na zemlji ili objektu koja je, u potpunosti ili

- djelimično, namijenjena za slijetanje, polijetanje i kretanje helikoptera na zemlji;
- o) **Integrirani paket zrakoplovnih informacija** (*Integrated Aeronautical Information Package*): Paket koji se sastoji od sljedećih elemenata:
- 1) Zbornik zrakoplovnih informacija, uključujući amandmane na AIP;
 - 2) Dodatke na AIP;
 - 3) Hitnih zrakoplovnih obavještenja - NOTAM i Pretpoletnih informativnih biltena;
 - 4) Zrakoplovnih informativnih cirkulara (AIC);
 - 5) Kontrolnih lista i lista važećih NOTAM -a; i
 - 6) Integritet zrakoplovnih podataka (*Integrity (aeronautical data)*): Stepen pouzdanosti da zrakoplovni podaci i njihove vrijednosti nisu bili izgubljeni ili promijenjeni od vremena nastanka ili ovlaštene izmjene;
- r) **Kalendar** (*Calendar*): Diskretni vremenski referentni sistem koji služi kao osnova za definiranje vremenskog položaja s vremenskom jedinicom od jednog dana (ISO 19108*);
- s) **Karakteristika objekta** (*Feature attribute*): Karakteristika objekta (ISO 19101*). Karakteristika objekta sadrži naziv, tip podataka i domen vrijednosti koji mu je dodijeljen;
- t) **Klasifikacija integriteta** (*Integrity classification*): Klasifikacija zasnovana na potencijalnom riziku koji proizilazi iz korištenja izgubljenih ili izmijenjenih podataka. Zrakoplovni podaci se po integritetu klasifikuju kao:
- 1) rutinski podaci: postoji vrlo mala vjerovatnoća da korištenjem greškom izmijenjenih rutinskih podataka nastavak letenja ili slijetanje zrakoplova bude vrlo rizično sa mogućnosti katastrofe;
 - 2) bitni podaci: postoji mala vjerovatnoća da korištenjem greškom izmijenjenih bitnih podataka nastavak letenja ili slijetanje zrakoplova bude vrlo rizično sa mogućnosti katastrofe;
 - 3) kritični podaci: postoji velika vjerovatnoća da korištenjem greškom izmijenjenih kritičnih podataka nastavak letenja ili slijetanje zrakoplova bude vrlo rizično sa mogućnosti katastrofe;
 - 4) Kontrolirana zona (*Control zone*): Kontrolirani zračni prostor koji se prostire od zemlje do određenog nivoa u visinu;
 - 5) Kontrolirana oblast (*Control area*): Kontrolirani zračni prostor koji se prostire iznad utvrđene granice iznad zemlje.
- u) **Kontrola ciklične redundancije** (*Cyclic redundancy check*): Matematički algoritam koji se primjenjuje na broičano izražavanje podataka, koji omogućava nivo sigurnosti u odnosu na gubitak ili promjenu podataka;
- v) **Kvalitet podataka** (*Data quality*): Stepen ili nivo pouzdanosti da pruženi podaci ispunjavaju zahtjeve korisnika u pogledu tačnosti, rezolucije i integriteta;
- z) **Kvalitet** (*Quality*): Stepen u kojem skup svojstvenih karakteristika ispunjava zahtjeve (ISO 9000*);
- aa) **Kontrola kvaliteta** (*Quality control*): Operativni postupci i aktivnosti koje se koriste da bi se ispunili zahtjevi za kvalitet (ISO 9000*);
- bb) **Manevarska površina** (*Maneuvering area*): Dio aerodroma koji je određen za polijetanje, slijetanje i rulanje zrakoplova, osim platformi;
- cc) **Međunarodna NOTAM kancelarija** (*International NOTAM Office (NOF)*): Kancelarija uspostavljena od strane države u svrhu razmjenjivanja NOTAM -a na međunarodnom nivou;
- dd) **Međunarodni aerodrom** (*International airport*): Bilo koji aerodrom koji je država članica, na čijoj se teritoriji aerodrom nalazi, odredila za aerodrom ulaska i odlaska u međunarodnom zračnom prometu, na kome se sprovode formalnosti koje se tiču carine, imigracije, zdravstva, životinjskog i biljnog karantina i slični postupci;
- ee) **Metapodaci** (*Metadata*): Predstavljaju podatke o podacima (ISO 19115*). Metapodaci pružaju strukturirani opis sadržaja, kvaliteta, stanja ili drugih karakteristika podataka;
- ff) **Nadmorska visina aerodroma** (*Aerodrome elevation*): Nadmorska visina najviše tačke na površini za slijetanje;
- gg) **Nadmorska visina** (*Elevation*): Vertikalno rastojanje tačke ili nivoa mora na površini zemlje, mjereno od srednjeg nivoa mora.
- hh) **NOTAM** (*Notice to Airmen*): Telekomunikacijski distribuirana poruka koja sadrži informacije o uspostavljanju, stanju ili izmjeni zrakoplovnog sredstva, usluge, postupka ili opasnosti, čije je blagovremeno poznavanje neophodno osoblju koje učestvuje u pripremi i izvršavanju letenja;
- ii) **Oblast informiranja zrakoplova u letu** (*Flight Information Region – FIR*): Zračni prostor određenih dimenzija u kojem se pružaju usluge informiranja zrakoplova u letu i uzbunjivanja;
- jj) **Ograničena zona** (*Restricted area*): Dio zračnog prostora u kome se na određeno vrijeme letenje zrakoplova ograničava i odvija prema unaprijed određenim uvjetima;
- kk) **Opasna zona** (*Danger area*): Dio zračnog prostora utvrđenih dimenzija unutar kojeg, u određenim periodima, mogu postojati aktivnosti opasne po letenje zrakoplova;
- ll) **Platforma** (*Apron*): Određeno područje koje je namijenjeno za smještaj zrakoplova radi ukrcavanja ili iskrcavanja putnika, utovara ili istovara pošte ili tereta, snabdijevanja gorivom, parkiranja ili održavanja;
- mm) **Pružatelj usluga zrakoplovnog informiranja**: Agencija za pružanje usluga u zračnoj plovidbi (BHANSA) ili druga organizacija koja posjeduje važeći certifikat za pružanje usluga zrakoplovnog informiranja, a imenovana je od strane nadležne zrakoplovne vlasti;
- nn) **Poletno-sletna staza** (*Runway*): Definiрана pravougaona površina na aerodromu na kopnu namijenjena za slijetanje i polijetanje zrakoplova;
- oo) **Površ za prikupljanje podataka o preprekama/terenu** (*Obstacle/terrain data collection surface*): Određena površ namijenjena prikupljanju podataka o preprekama/terenu;
- pp) **Pozicija** (geografska) (*Position (geographical)*): Skup koordinata (geografska širina i geografska dužina) utvrđenih u odnosu na referentni matematički elipsoid kojim se definira pozicija tačke na površini Zemlje;
- rr) **Prepreka** (*Obstacle*): Označava sve fiksne (privremene ili stalne) i pokretne objekte ili njihove dijelove, koji:
- 1) su smješteni na površini namijenjenoj za kretanje zrakoplova po tlu; ili

- 2) nadvišavaju definirane površine namijenjene za zaštitu zrakoplova u letu; ili
- 3) se nalaze izvan tih definiranih površina i ocijenjeni su kao opasni za zračnu plovidbu.
- ss) **Prepoletni informativni bilten** (*Pre-flight information bulletin*): Prikaz aktuelnih NOTAM informacija od operativnog značaja, pripremljen neposredno prije izvršenja leta;
- tt) **Prijelazna apsolutna visina** (*Transition Altitude*): Apsolutna visina na kojoj ili ispod koje se vertikalna pozicija zrakoplova izražava kao apsolutna visina;
- uu) **Prag** (*Threshold*): Početak dijela poletno-sletne staze upotrebljiv za slijetanje;
- vv) **Princip ljudskog faktora** (*Human Factor Principles*): Principi koji se primjenjuju u dizajnu, certifikaciji, obuci, operacijama i održavanju u zrakoplovstvu i koji teže sigurnom interfejsu između ljudi i drugih komponenti sistema uzimajući u obzir ljudske mogućnosti;
- zz) **Reguliranje i kontrola zrakoplovnih informacija** (*AIRAC*): Sistem sa svrhom pravovremenog najavljanja okolnosti koje zahtijevaju značajne izmjene u operativnoj praksi, zasnovan na zajedničkim, unaprijed određenim datumima stupanja na snagu;
- aaa) **Rezolucija** (*Resolution*): Broj jedinica ili cifara pomoću kojih se izmjerena ili izračunata vrijednost izražava i koristi;
- bbb) **Rulna staza** (*Taxiway*): Određena površina na aerodromu na kopnu koja je namijenjena za rulanje zrakoplova i koja služi za povezivanje različitih dijelova aerodroma, uključujući:
- 1) stazu za kretanje zrakoplova do parking pozicije - dio platforme koji je projektovan kao rulna staza i koja omogućava pristup isključivo parking pozicijama;
 - 2) rulnu stazu na platformi - dio sistema rulnih staza koji se nalazi na platformi i kojim se osigurava putanja za kretanje zrakoplova preko platforme;
 - 3) rulnu stazu za brzi izlazak zrakoplova - rulna staza koja je povezana sa poletno-sletnom stazom pod oštrim uglom i koja je projektovana tako da omogućava da zrakoplov koji je sletio izade sa poletno-sletne staze pri većim brzinama od onih koje postižu na drugim stazama za izlazak zrakoplova, čime se smanjuje vrijeme zauzetosti poletno-sletne staze;
 - 4) Certifikacija (*Certification*): Predstavlja postupak utvrđivanja usklađenosti podnosioca zahtjeva sa primjenljivim zahtjevima, uključujući odredbe Zakona o zrakoplovstvu Bosne i Hercegovine i propise donešene na osnovu tog zakona, kao i izdavanje odgovarajućeg sertifikata koji potvrđuje takvu usklađenost i upis imatelja sertifikata u relevantan registar;
 - 5) Slijedljivost (*Traceability*): Sposobnost praćenja istorije, primjene ili lokacije predmeta razmatranja;
 - 6) Specifikacija informacionog proizvoda (*Data Product Certification*): Detaljan opis skupa podataka ili serije skupa podataka zajedno sa dodatnim informacijama koje omogućavaju kreiranje tog skupa ili serije skupa podataka, njegovo dostavljanje drugom licu i korištenje od strane drugog lica (ISO 19131*). Specifikacija informacionog proizvoda daje opis svih podataka i specifikaciju za mapiranje svih podataka u skup podataka. Može da se koristi za produkciju, prodaju, krajnju upotrebu ili u druge svrhe;
- 7) Tačnost (*Accuracy*): Stepenn podudaranja između predviđene ili izmjerene vrijednosti i stvarne vrijednosti;
- 8) Teren (*Terrain*): Površina Zemlje koja sadrži prirodno nastale elemente, kao što su brda, grebeni, doline, vodene površine, površine koje su trajno pod snijegom i ledom, isključujući prepreke;
- 9) Undulacija geoida (*Geoid undulation*): Odstupanje geoida iznad ili ispod referentnog matematičkog elipsoida;
- 10) Upravljanje kvalitetom (*Quality management*): Koordinirane aktivnosti koje usmjeravaju i kontrolišu organizaciju u pogledu kvaliteta (ISO 9000*);
- 11) Upravljanje zrakoplovnim informacijama (*Aeronautical Information Management*): Dinamičko, integrirano upravljanje zrakoplovnim informacijama kroz pružanje i razmjenu digitalnih zrakoplovnih podataka garantovanog kvaliteta u saradnji sa svim učesnicima;
- 12) Usluge zrakoplovnog informiranja (*Aeronautical Information Services*): Usluge uspostavljene u okviru utvrđene oblasti pokrivenosti kojima se pružaju zrakoplovni podaci i zrakoplovne informacije neophodni za sigurnu, redovnu i efikasnu zračnu plovidbu;
- 13) Usluge u zračnoj plovidbi: Opšti pojam koji označava pružanje usluga zrakoplovnog informiranja, kontrole zračnog prometa, navigacije, komunikacije, nadzora i meteoroloških usluga;
- ccc) **Validacija** (*Validation*): Potvrda, kroz pružanje objektivnih dokaza, da su ispunjeni zahtjevi za specifičnu namjeravanu upotrebu ili primjenu (ISO 9000*);
- ddd) **Zrakoplovni podaci** (*Aeronautical data*): Predstavljaju formalizovan prikaz zrakoplovnih činjenica, koncepata ili uputstava, podesan za komunikaciju, interpretaciju, tumačenje ili obradu;
- eee) **Zrakoplovne informacije** (*Aeronautical information*): Informacije koje proizilaze iz prikupljanja, analize i formatiranja zrakoplovnih podataka;
- fff) **Zrakoplovni informativni cirkular** (*Aeronautical Information Circular*): Obavještenje koje sadrži informacije koje se ne mogu objaviti putem NOTAM-a ili AIP-a, koje se odnose na sigurnost letenja, zračnu plovidbu, tehnički, administrativni ili zakonodavni sadržaj;
- ggg) **Zrakoplov** (*Aircraft*): Svaka mašina koja se održava u atmosferi zbog reakcije zraka, osim reakcije zraka u odnosu na zemljišnu površinu;
- hhh) **Verifikacija** (*Verification*): Potvrda, kroz pružanje objektivnih dokaza, da su zadovoljeni specifični zahtjevi (ISO 9000*);
- iii) **Vidljivost duž poletno-sletne staze** (*Runway Visual Range – RVR*): Rastojanje do kojeg pilot zrakoplova koji se nalazi na osi poletno-sletne staze može da vidi

- oznake na površini poletno-sletne staze ili svjetla koja označavaju poletno-sletnu stazu ili njenu osu;
- jjj) **Zabranjena zona** (*Prohibited area*): Zračni prostor određenih dimenzija iznad zemlje ili teritorijalnih voda neke države u kojem je letenje zrakoplova zabranjeno;
- kkk) **Zahtjev** (*Requirement*): Potreba ili očekivanje koje je utvrđeno, opšte primljeno ili obavezno (ISO 9000);
- lll) **Zbornik zrakoplovnih informacija** (*Aeronautical Information Publication*): Zbornik koji objavljuje država ili se objavljuje u ime države i sadrži zrakoplovne informacije trajnog karaktera značajne za zračnu plovidbu;
- mmm) **Zona identifikacije za potrebe zračne odbrane** (*Air Defence Identification Zone*): Posebno određeni zračni prostor utvrđenih dimenzija u okviru kog zrakoplovi moraju da poštuju posebne postupke za identifikaciju i izvještavanje, pored onih koji se odnose na pružanje usluga u zračnom prometu;
- nnn) **Zona bez prepreka** (*Obstacle free zone*): Zračni prostor iznad unutrašnje granice površi, unutrašnjih prelaznih površi i površi prekinutog slijetanja i onaj dio zaštitnog pojasa ograničenog tim površinama u kome nema prodora bilo koje fiksne prepreke, osim lakih i lomljivih objekata koji se koriste za navigaciju.
- *ISO Standard
- **9000 - Quality Management System** - Fundamentals and Vocabulary (Osnove i rječnik: predstavlja koncept sistema upravljanja, kao i terminologiju koja se koristi)
 - **19101 - Geographic information - Reference Model** (Standardizacija geografskih informacija - referentni model)
 - **19104 - Geographic information - Terminology** (Standardizacija geografskih informacija - terminologija)
 - **19108 - Geographic information - Temporal schema** (Standardizacija geografskih informacija - vremenska šema)
 - **19109 - Geographic information - Rules for application schema** (Standardizacija geografskih informacija - pravila za primjenu šema)
 - **19110 - Geographic information - Feature cataloguing schema** (Standardizacija geografskih informacija - karakteristika katalogizacije šema)
 - **19115 - Geographic information - Metadata** (Standardizacija geografskih informacija - metapodatak)
 - **19117 - Geographic information - Portrayal** (Standardizacija geografskih podataka - opis)
 - **19131 - Geographic information - Data product specification** (Standardizacija geografskih podataka - specifikacije)
- (2) Skraćenice upotrijebljene u ovom pravilniku imaju sljedeće značenje:
- a) **AIC** (*Aeronautical Information Circular*) - Zrakoplovni informativni cirkular;
 - b) **AIP** (*Aeronautical Information Publication*) - Zbornik zrakoplovnih informacija;
 - c) **AIS** (*Aeronautical Information Services*) - Usluge zrakoplovnog informiranja u zračnoj plovidbi;
 - d) **AIRAC** (*Aeronautical Information Regulation and Control*) - Reguliranje i kontrola zrakoplovnih informacija;
 - e) **AMDT** (*Amendment (AIP Amendment)*) - Amandman na AIP;
 - f) **AFTN** (*Aeronautical Fixed Telecommunication Network*) - Zrakoplovna fiksna telekomunikacijska mreža;
 - g) **ATM** (*Air Traffic Management*) - Upravljanje zračnim prometom;
 - h) **ATS** (*Air Traffic Services*) - Usluge kontrole zračnog prometa u zračnoj plovidbi;
 - i) **AIP SUP** (*AIP Supplement*) - Dodaci na AIP;
 - j) **BHDCA** (*Bosnia and Herzegovina Directorate of Civil Aviation*) - Direkcija za civilno zrakoplovstvo Bosne i Hercegovine;
 - k) **CPDLC** (*Controller-pilot data link communications*) - Komunikacija prijenosom podataka kontrolor-pilot;
 - l) **CRC** (*Cyclic Redundancy Check*) - Provjera ciklične redundancije;
 - m) **CTA** (*Control Area*) - Kontrolirana oblast;
 - n) **CTZ** (*Control Zone*) - Kontrolirana zona;
 - o) **D** (*Danger Area*) - Opasna zona;
 - p) **DME** (*Distance Measuring Equipment*) - Uređaj za mjerenje udaljenosti;
 - r) **H24** (*Continuous day and night service*) - Danonoćna služba;
 - s) **FIS** (*Flight Information Service*) - Služba informiranja u letu;
 - r) **FATO** (*Final Approach and Take-off Area*) - Zona završnog prilaženja i polijetanja;
 - t) **IAIP** (*Integrated Aeronautical Information Package*) - Integrirani paket zrakoplovnih informacija;
 - u) **ICAO** (*International Civil Aviation Organisation*) - Međunarodna organizacija za civilno zrakoplovstvo;
 - v) **ILS** (*Instrument Landing System*) - Sistem za instrumentalno slijetanje;
 - z) **IFR** (*Instrument Flight Rules*) - Pravila instrumentalnog letenja;
 - aa) **MSL** (*Mean Sea Level*) - Srednji nivo mora;
 - bb) **NOF** (*International NOTAM Office*) - Međunarodna NOTAM kancelarija;
 - cc) **NOTAM** (*Notice To Airman*) - Telekomunikacijski distribuirana poruka koja sadrži informacije o uspostavljanju, stanju ili izmjeni zrakoplovnog sredstva, usluge, postupka ili opanosti, čije je blagovremeno poznavanje neophodno osoblju koje učestvuje u pripremi i izvršenju leta;
 - dd) **NSA** (*National Supervisory Authority*) - Državna nadzorna vlast/Nacionalno nadzorno tijelo;
 - ee) **P** (*Prohibited Area*) - Zabranjena zona;
 - ff) **QMS** (*Quality Management System*) - Sistem upravljanja kvalitetom;
 - gg) **PIB** (*Pre-flight Information Bulletin*) - Prepoletni informativni bilten;
 - hh) **R** (*Restricted Area*) - Ograničena zona;
 - ii) **RWY** (*Runway*) - Poletno-sletna staza;
 - jj) **SARPs** (*Standard and Recommended Practices*) - Standardi i preporučena praksa (ICAO);
 - kk) **SID** (*Standard Instrument Departure*) - Standardni instrumentalni odlazak;
 - ll) **SSR** (*Secondary Surveillance Radar*) - Sekundarni nadzorni radar;
 - mm) **STAR** (*Standard Instrument Arrival*) - Standardni instrumentalni dolazak;
 - nn) **THR** (*Threshold*) - Prag poletno-sletne staze;
 - oo) **TLOF** (*Touchdown and Lift-off Area*) - Zona prizemljenja i uzleta;
 - pp) **WGS-84** (*World Geodetic System 1984*) - Svjetski geodetski sistem;
 - rr) **UTC** (*Coordinated Universal Time*) - Univerzalno koordinirano vrijeme.
- Član 3.
(Nadležnosti)
- (1) Bosna i Hercegovina u skladu sa ICAO Aneksom 15 osigurava: (*ICAO Annex 15, Aeronautical Information Services*):
- a) pružanje usluga zrakoplovnog informiranja, ili

- b) zaključivanje sporazuma sa drugim državama, potpisnicama Čikaške konvencije, o zajedničkom pružanju usluga zrakoplovnog informiranja, ili
- c) delegiranje ovlaštenja za pružanje usluga zrakoplovnog informiranja organizaciji, pod uvjetom da ispunjava standarde i preporučenu praksu Aneksa 15 Usluge zrakoplovnog informiranja (ICAO Annex 15, *Aeronautical Information Services*).
- (2) Zrakoplovne informacije koje su objavljene u ime i za račun Bosne i Hercegovine, kao takve će biti naznačene, odnosno, mora biti naznačeno da su objavljene od strane Bosne i Hercegovine.
- (3) Bosna i Hercegovina će, u skladu sa Zakonom o zrakoplovstvu Bosne i Hercegovine, preduzeti sve potrebne mjere kako bi osigurala publikovanje blagovremenih i adekvatnih informacija i njihov odgovarajući kvalitet. Navedene informacije/podaci se odnose na one informacije/podatke koje Bosna i Hercegovina osigurava unutar svoje teritorije, kao i za oblasti na kojima je Bosna i Hercegovina odgovorna za pružanje usluga zračne plovidbe izvan svoje teritorije.
- (4) BHDCA osigurava odgovarajući nadzor primjene ovog pravilnika, naročito na sigurne i efikasne operacije pružatelja usluga zrakoplovnog informiranja, koji pružaju usluge u zračnom prostoru koji je u nadležnosti Bosne i Hercegovine.
- (5) BHDCA sprovodi odgovarajuće nadzore i preglede radi provjere usklađenosti sa opštim i posebnim zahtjevima pružanja usluga zrakoplovnog informiranja.
- (6) BHDCA će zaključiti odgovarajuće sporazume o saradnji kako bi osigurala adekvatan nadzor pružatelja usluga zrakoplovnog informiranja koji posjeduje važeći certifikat druge države, a koji pruža usluge koje se odnose na zračni prostor u nadležnosti Bosne i Hercegovine.
- Član 4.
- (Zadaci pružatelja usluga zrakoplovnog informiranja)
- (1) Zadatak pružatelja usluga zrakoplovnog informiranja je da osigura protok tačnih informacija koje su neophodne za sigurnost, regularnost i efikasnost međunarodne zračne plovidbe.
- (2) Zadaci pružatelja usluga zrakoplovnog informiranja određeni su prema stvarnoj situaciji u prostoru nadležnosti i sastoje se u sljedećem:
- koordinacija sa konkretnim službama gdje se javljaju izvori zrakoplovnih informacija;
 - koordinacija između pružatelja usluga zrakoplovnog informiranja i aerodromskog operatora;
 - prikupljanje svih važnih podataka za letenje u prostoru nadležnosti od kojih se priprema zrakoplovna informacija;
 - provjera dospjelih podataka u svrhu određivanja vjerodostojnosti elemenata bitnih za trajanje i tačnost informacija;
 - određivanje forme i prioriteta dostavljanja informacija;
 - obrada informacija;
 - distribucija podataka i informacija potencijalnim korisnicima informacija;
 - distribucija, na bazi međunarodnih obaveza, zrakoplovnih podataka i informacija, kao i podataka važnih za zrakoplovne informacije drugim državama ili pružateljima usluga zrakoplovnog informiranja drugih država;
 - razvoj i optimizacija metoda rada i organizacije pružatelja usluga zrakoplovnog informiranja;
- j) publikovanje razlika između propisa Bosne i Hercegovine, odnosno propisa nadležne zrakoplovne vlasti, i standarda i preporučene prakse sadržanih u ICAO Aneksima.
- (3) Procedure koordinacije, način dostave, rokovi, sadržaj, ažuriranje, čuvanje, kao i ostali podaci od značaja za sigurno odvijanje operacija zrakoplova i zračne plovidbe, reguliraće međusobnim sporazumom pružatelj usluga zrakoplovnog informiranja i konkretne službe, uključujući i aerodromskog operatora.
- (4) Navedeni zadaci iz stava (2) ovog člana se postižu kroz snabdijevanje zrakoplovnim informacijama/podacima neophodnim za izvršavanje njihovih odgovornih funkcija svih zainteresiranih korisnika (letačkog osoblja, operatora i ostalih subjekata koji su zainteresirani za vođenje ili razvoj međunarodnog zračnog prometa).
- (5) Pružatelj usluga zrakoplovnog informiranja je:
- funkcionalno organiziran;
 - opremljen svim tehničkim uređajima u funkciji obrade i formiranja informacije;
 - kadrovski osposobljen, kako bi se osigurao efikasan i racionalan postupak pribavljanja, obrade i distribucije informacija, na način da profil i broj kadrova bude takav da omoguću brz i efikasan rad.
- (6) Pružatelj usluga zrakoplovnog informiranja objavljuje i distribuira IAIP.
- Član 5.
- (Odgovornosti i funkcije pružatelja usluga zrakoplovnog informiranja)
- (1) U skladu sa članom 4. stav (1) ovog pravilnika, pružatelj usluga zrakoplovnog informiranja je odgovoran za sprovođenje zadataka navedenih u članu 4. ovog pravilnika.
- (2) Pružatelj usluga zrakoplovnog informiranja je jedini ovlašten za prikupljanje, procjenu, izradu, objavu, ažuriranje i distribuciju zrakoplovnih podataka i informacija koje se odnose na FIR Sarajevo.
- (3) Ako se usluga zrakoplovnog informiranja ne pruža tokom 24 sata (H24), usluga mora biti dostupna sve vrijeme dok je zrakoplov u letu u oblasti nadležnosti pružatelja usluga zrakoplovnog informiranja, kao i najmanje dva sata prije i poslije tog perioda.
- (4) Usluga zrakoplovnog informiranja mora da bude dostupna i u drugo vrijeme ako se o tome postigne sporazum između pružatelja usluga zrakoplovnog informiranja i zainteresiranog subjekta.
- (5) Za pružanje zrakoplovnih podataka i informacija prije leta i u toku leta, pružatelj usluga zrakoplovnog informiranja zrakoplovne podatke osigurava iz sljedećih izvora:
- od pružatelja usluga zrakoplovnog informiranja drugih zemalja;
 - od ostalih izvora koji mogu biti na raspolaganju.
- (6) Zrakoplovni podaci i informacije, koji se dobijaju na način kako je to navedeno u članu 5. stav (5) tački b) ovog pravilnika, potvrđuju se prije distribucije, ukoliko je moguće, a ukoliko nisu potvrđene prije distribucije, biće jasno naznačene kao takve.
- (7) Pružatelj usluga zrakoplovnog informiranja osigurava zrakoplovne podatke i informacije potrebne za sigurno, redovno i efikasno odvijanje zračne plovidbe, i to u obliku koji je pogodan za:
- osoblje zaduženo za obavljanje leta (uključujući letačku posadu), planiranje leta i uređaje za simuliranje letenja;
 - pružatelje usluga kontrole zračnog prometa koji su odgovorni za informiranje zrakoplova u letu i službe zadužene za pretpoletno informiranje.

- (8) Zrakoplovne podatke i zrakoplovne informacije pružatelj usluga zrakoplovnog informiranja stavlja na raspolaganje korisnicima u vidu IAIP-a.
- (9) Pružatelj usluga zrakoplovnog informiranja prikuplja i/ili određuje porijeklo, uređuje, objedinjuje, objavljuje/skladišti i distribuira zrakoplovne podatke i informacije koji se odnose na teritoriju Bosne i Hercegovine, kao i na oblasti u kojima je Bosna i Hercegovina nadležna za pružanje usluga kontrole zračnog prometa izvan svoje teritorije.
- (10) Pružatelj usluga zrakoplovnog informiranja preduzima sve potrebne mjere kako bi se osigurala adekvatnost i tačnost zrakoplovnih podataka i informacija i vrši redovnu provjeru njihove ažurnosti.

Član 6.

(Metode rada i operativni priručnici)

Pružatelj usluga zrakoplovnog informiranja mora biti u stanju da dokaže da su njegove metode rada i operative procedure u skladu sa standardima u:

- a) Pravilniku o kvalitetu zrakoplovnih podataka i zrakoplovnih informacija ("Službeni glasnik BiH", broj 61/14);
- b) Aneksu 3, o meteorološkim uslugama za međunarodnu zračnu plovidbu (*Annex 3, Meteorological Service for International Air Navigation*);
- c) Aneksu 4, o zrakoplovnim kartama (*Annex 4, Aeronautical Charts*); i
- d) Aneksu 15, o uslugama zrakoplovnog informiranja (*Annex 15, Aeronautical Information Services*), ne dovodeći u pitanje Pravilnik o kvalitetu zrakoplovnih podataka i zrakoplovnih informacija ("Službeni glasnik BiH", broj 61/14).

Član 7.

(Razmjena zrakoplovnih podataka/informacija)

- (1) Nadležna organizacijska jedinica pružatelja usluga zrakoplovnog informiranja prima elemente IAIP-a koji im distribuiraju pružatelji usluga drugih država i odgovara na njihove zahtjeve.
- (2) Pružatelj usluga zrakoplovnog informiranja, shodno potrebama, ispunjava operativne zahtjeve objavljivanja i prijema NOTAM-a koji su distribuirani putem telekomunikacija.
- (3) U cilju olakšanja razmjene zrakoplovnih podataka i informacija, pružatelj usluga zrakoplovnog informiranja uspostavlja direktnu vezu sa pružateljima usluga zrakoplovnog informiranja drugih država, kako bi se olakšala međunarodna razmjena zrakoplovnih podataka i informacija.
- (4) Jedan primjerak svakog elementa IAIP-a, koji naručuje pružatelj usluga zrakoplovnog informiranja neke države članice ICAO-a, biće dostupan od strane pružatelja usluga zrakoplovnog informiranja u Bosni i Hercegovini. Taj primjerak ima standardiziran oblik i biće besplatan, čak i u slučajevima kada je nadležnost za objavu i distribuciju delegirana nekoj komercijalnoj agenciji.
- (5) Razmjena više od jednog primjerka elemenata IAIP-a i ostalih dokumenata zrakoplovne navigacije, uključujući i one koji sadrže zrakoplovne propise BHDCA, u pisanom i/ili elektronskom obliku, sa ostalim zemljama ICAO-a, može biti predmet bilateralnog sporazuma.

Član 8.

(Horizontalni referentni sistem)

- (1) Svjetski geodetski sistem - 1984 (WGS-84) koristi se kao horizontalni (geodetski) referentni sistem za međunarodnu zračnu plovidbu.

- (2) U skladu sa stavom (1) ovog člana objavljene geografske koordinate (koje označavaju geografsku širinu i dužinu) izražene su u WGS-84 referentnom geodetskom sistemu.
- (3) Geografske koordinate koje su transformirane u WGS-84, ali čija tačnost i primjena na terenu ne ispunjava uvjete propisane u ICAO Aneksu 11, poglavlje 2 (ICAO Annex - *Air Traffic Services, Chapter 2*) i ICAO Aneks 14 (*Aerodromes*), Tomovi I i II, poglavlje 2, biće naznačeni zvjezdicom (*).
- (4) Redoslijed objavljivanja rezolucije geografskih koordinata je onakav kako je navedeno u Tabeli broj 1 Priloga I ovog pravilnika, dok će redoslijed tabela rezolucije geografskih koordinata biti kao što je navedeno u Dodatku 6, ICAO Aneksa 4, Tabela 1 (ICAO Annex 4 - *Aeronautical charts, Appendix 6, Table 1*).

Član 9.

(Vertikalni referentni sistem)

- (1) Srednji nivo mora (*MSL - Mean Sea Level*), kojim se izražava odnos gravitacione visine (nadmorske visine) u odnosu na površinu poznatu kao geoid, koristi se kao vertikalni referentni sistem u međunarodnoj zračnoj plovidbi.
- (2) Kao globalni gravitacioni model se koristi Zemljin gravitacioni model (*Earth Gravitational Model - 1996 (EGM-96)*), koji sadrži podatke o velikim talasnim dužinama gravitacionog polja do 360 stepeni.
- (3) Na geografskim pozicijama gdje EGM-96 ne dostiže zahtijevanu tačnost za nadmorsku visinu i undulaciju geoida definiranu u Aneksu 14, Tom I i II, na bazi podataka dobijenih iz EGM-96 razviće se i koristiti državni, regionalni i lokalni modeli geoida koji sadrže podatke visoke rezolucije (kratkotalasno gravitaciono polje). Kada se koristi neki drugi model geoida, u Zborniku zrakoplovnih informacija (AIP) se mora navesti opis modela koji je u upotrebi, uključujući i parametre zahtijevane za pretvaranje visine između modela u upotrebi i EGM-96.
- (4) Dodatno na podatak o nadmorskoj visini u odnosu na MSL (geoid), za specifične izmjerene pozicije na zemlji publikovaće se i undulacija geoida (u odnosu na WGS-84 elipsoid - *WGS-84 ellipsoid*) za one pozicije specificirane u Dodatku 1 ICAO Aneksa 15 (*Appendix 1, ICAO Annex 15 - Aeronautical Information Services*);
- (5) Veličina publikovane rezolucije nadmorske visine i undulacije geoida mora biti kao što je specificirano u Tabeli broj 2, Dodatka I ovog pravilnika, dok veličina kartografske rezolucije nadmorske visine i undulacije geoida mora biti kao što je specificirano u ICAO Aneksu 4, Dodatak 6, Tabela 2 (*ICAO Annex 4 - Aeronautical Charts, Appendix 6, Table 2*).

Član 10.

(Vremenski referentni sistem)

- (1) Gregorijanski kalendar i koordinirano univerzalno vrijeme (UTC) koristi se kao vremenski referentni sistem u međunarodnom civilnom zrakoplovstvu.
- (2) Ako postoji potreba za korištenjem drugog vremenskog referentnog sistema za neke aplikacije, u katalog objekata ili u metapodatke vezane za šemu ili skup podataka za aplikaciju se unosi opis tog sistema ili referenca na dokument koji opisuje taj vremenski referentni sistem.
- (3) Ako se koristi neki drugi vremenski referentni sistem (npr. lokalno vrijeme - *Local Time*) to se objavljuje u AIP-u GEN 2.1.2 Zbornika zrakoplovnih informacija (AIP).

Član 11.

(Korištenje jezika, jedinica mjera i skraćenica)

- (1) Svaki dio IAIP-a, namijenjen za međunarodnu distribuciju, koji se izražava slobodnim tekstom, ispisuje se na engleskom jeziku, a imena mjesta se ispisuju u skladu sa lokalnom upotrebom, latiničnim pismom.
- (2) Jedinice mjere, koje se koriste u stvaranju, obradi i distribuciji zrakoplovnih podataka i informacija, moraju biti u skladu sa Pravilnikom o upotrebi mjernih jedinica u civilnom zrakoplovstvu ("Službeni glasnik BiH", broj 20/11).
- (3) U pružanju usluga zrakoplovnog informiranja koriste se ICAO skraćenice ako je to pogodno i ako njihovo korištenje olakšava distribuciju zrakoplovnih podataka i informacija.

Član 12.

(Autorska prava)

U cilju zaštite ulaganja u proizvode pružatelja usluga zrakoplovnog informiranja, i da bi se osigurala bolja kontrola njihove upotrebe, mogu se primijeniti autorska prava na AIS proizvode u skladu sa zakonima i drugim propisima BiH iz oblasti intelektualnog vlasništva.

Član 13.

(Zahtjevi za upravljanje zrakoplovnim informacijama)

- (1) Pružatelj usluga zrakoplovnog informiranja uspostavlja resurse i procese za upravljanje zrakoplovnim informacijama koji omogućavaju blagovremeno prikupljanje, obradu, skladištenje, integraciju, razmjenu i dostavljanje zrakoplovnih podataka i informacija garantovanog kvaliteta u okviru sistema upravljanja zračnim prometom.
- (2) Pružatelj usluga zrakoplovnog informiranja uspostavlja sistem kvaliteta koji sadrži procedure, procese i resurse neophodne za implementaciju upravljanja kvalitetom na svakom funkcionalnom nivou i demonstrira, kada je to potrebno, upravljanje kvalitetom na svakom funkcionalnom nivou.
- (3) Procedure iz stava (2) ovog člana u svakom trenutku moraju da omoguće slijedljivost podataka do njihovog izvora, tako da se isprave nepravilnosti i greške koje se uoče u toku faza stvaranja, odnosno ažuriranja ili u operativnoj upotrebi.

Član 14.

(Validacija i verifikacija zrakoplovnih podataka i informacija)

- (1) Prije dostavljanja pružatelju usluga zrakoplovnog informiranja, originatori podataka/izvori podataka provjeravaju zrakoplovne podatke i informacije koji se objavljuju kao dio IAIP-a, kako bi se osiguralo da su obuhvaćene sve neophodne informacije i da su potpuno ispravne.
- (2) Nakon prijema zrakoplovnih podataka i informacija, pružatelj usluga zrakoplovnog informiranja primjenjuje uspostavljene procedure za validaciju i verifikaciju zrakoplovnih podataka i informacija, kojima se osigurava zadovoljavanje zahtjeva kvaliteta (tačnost, rezolucija, integritet i slijedljivost).

Član 15.

(Tačnost zrakoplovnih podataka)

Tačnost zrakoplovnih podataka se usklađuje sa specifikacijama koje su date u ICAO Aneksu 11, poglavlje 2 (ICAO Annex 11 - Air Traffic Services, Chapter 2), i ICAO Aneksu 14, Tomovi I i II, poglavlje 2 (ICAO Annex 14 - Aerodromes, Volume I and II, Chapter 2) pri čemu se razlikuju tri vrste koordinata:

- a) izmjerene tačke (pragovi poletno-sletne staze, pozicije navigacijskih uređaja, itd);

- b) izračunate tačke (matematički proračunate koordinate tačaka u prostoru na osnovu koordinata poznatih izmjerenih tačaka);
- c) deklarirane tačke (npr. granice FIR -a).

Član 16.

(Rezolucija zrakoplovnih podataka)

Rezolucija objavljenih zrakoplovnih podataka se usklađuje sa specifikacijama koje su date u Prilogu I ovog pravilnika.

Član 17.

(Integritet zrakoplovnih podataka)

- (1) Klasifikacija integriteta zrakoplovnih podataka se usklađuje sa zahtjevima iz tabela koje se nalaze u Prilogu I ovog pravilnika.
- (2) Integritet zrakoplovnih podataka se održava kroz čitav proces obrade podataka, počevši od mjerenja, odnosno nastanka podataka, pa do distribucije sljedećem namjeravanom korisniku.
- (3) U zavisnosti od načina isporuke, distribucija do sljedećeg namjeravanog korisnika može da bude:
 - a) fizička distribucija, koja se postiže kroz isporuku fizičkog paketa (npr. poštanska usluga), ili
 - b) direktna elektronska distribucija, koja se postiže korištenjem direktne elektronske veze između pružatelja usluga zrakoplovnog informiranja i sljedećeg namjeravanog korisnika.
- (4) Postupci validacije i verifikacije se zasnivaju na primijenjenoj klasifikaciji integriteta i omogućavaju:
 - a) za rutinske podatke - da se izbjegne gubljenje podataka ili njihova promjena u toku obrade;
 - b) za bitne podatke - da se gubljenje ili promjena podataka ne dese u toku bilo kojeg dijela procesa i da se uključe dodatni procesi, ako je to potrebno, kako bi se uzeli u obzir potencijalni rizici u ukupnoj arhitekturi sistema i osigurao integritet podataka na ovom nivou;
 - c) za kritične podatke - da se gubljenje ili promjena podataka ne dese u toku bilo kojeg dijela procesa i da se uključe dodatni procesi za garanciju integriteta kojima se potpuno ublažavaju posljedice grešaka koje su uočene u toku analize ukupne arhitekture sistema i koje predstavljaju potencijalne rizike za integritet podataka.

Član 18.

(Metapodaci)

- (1) Metapodaci se prikupljaju u toku obrade i razmjene zrakoplovnih podataka kroz čitav lanac zrakoplovnog informiranja, od mjesta gdje nastaju, do distribucije sljedećem namjeravanom korisniku.
- (2) Prikupljeni metapodaci obavezno sadrže:
 - a) naziv organizacije ili subjekata koji obavljaju bilo kakvu aktivnost u vezi s nastankom, prijenosom ili obradom podataka;
 - b) aktivnost koja se obavlja, i
 - c) datum i vrijeme obavljanja aktivnosti.

Član 19.

(Zaštita zrakoplovnih podataka)

- (1) Zrakoplovni podaci i skupovi podataka se štite u skladu sa tehnikama za osiguravanje, utvrđivanje vjerodostojnosti i uočavanje grešaka u podacima.
- (2) Skupovi zrakoplovnih podataka u elektronskom obliku se štite 32-bitnim algoritmom za kontrolu ciklične redundancije koji se primjenjuje u okviru elektronske aplikacije koja se bavi tim skupovima podataka.

- (3) Zaštita korištenjem 32-bitnog algoritma za kontrolu ciklične redundancije se primjenjuje na klase integriteta iz člana 17. ovog pravilnika.

Član 20.

(Upotreba automatizacije)

- (1) Ako se u cilju poboljšavanja blagovremenosti, kvaliteta, efikasnosti i ekonomičnosti usluga zrakoplovnog informiranja uvodi automatizacija, ona mora da osigura:
- a) digitalnu razmjenu zrakoplovnih podataka između učesnika u lancu obrade podataka;
 - b) korištenje modela za razmjenu zrakoplovnih informacija i modela za razmjenu podataka koji su globalno interoperabilni.
- (2) Ako se zrakoplovni podaci i informacije stavljaju na raspolaganje u različitim formatima, mora da se osigura konzistentnost podataka i informacija u tim formatima.

Član 21.

(Sistem upravljanja kvalitetom)

- (1) Pružatelj usluga zrakoplovnog informiranja primjenjuje i održava sistem upravljanja kvalitetom koji obuhvata sve funkcije zrakoplovnog informiranja iz člana 5. ovog pravilnika i koji se dokazuje na svakom od funkcionalnih nivoa.
- (2) Upravljanje kvalitetom se primjenjuje u čitavom lancu zrakoplovnog informiranja, od stvaranja podataka do distribucije sljedećem namjeravanom korisniku, uzimajući u obzir namjeravanu upotrebu podataka.
- (3) Sistem upravljanja kvalitetom, uspostavljen u skladu sa stavom (1) ovog člana, mora biti u skladu sa ISO 9000 serijom standarda.
- (4) Sertifikat ISO 9000, koji je izdala odgovarajuća akreditovana organizacija, je dovoljan dokaz o usklađenosti sa zahtjevom iz stava (1) ovog člana.
- (5) U okviru uspostavljenog sistema upravljanja kvalitetom, pružatelj usluga zrakoplovnog informiranja određuje kompetencije, znanje, vještine i sposobnosti koji su potrebni za vršenje svake funkcije zrakoplovnog informiranja, definiira obuku osoblja koje izvršava te funkcije i uspostavlja procese kojima se osigurava da to osoblje posjeduje kompetencije potrebne za vršenje funkcija koje su mu dodijeljene.
- (6) Kvalifikacije osoblja se potvrđuju vođenjem odgovarajućih evidencija i kroz inicijalne i periodične provjere kojima se od osoblja traži da pokaže potrebnu kompetentnost i koje se koriste kao način da se otkriju i isprave nedostaci.
- (7) Sistem upravljanja kvalitetom sadrži načela, procese i postupke, uključujući one za korištenje metapodataka, kojima se osigurava i verifikuje da su zrakoplovni podaci slijedljivi kroz lanac zrakoplovnog informiranja, čime se omogućava da se prepoznaju uzroci grešaka i neregularnosti u korištenju podataka, da se one isprave i da se obavijeste korisnici na koje mogu da imaju uticaja.
- (8) Sistem upravljanja kvalitetom osigurava korisnicima neophodne garancije i pouzdanost da distribuirani zrakoplovni podaci i informacije ispunjavaju uvjete koji se odnose na kvalitet zrakoplovnih podataka po pitanju tačnosti, rezolucije i integriteta, kao i uvjete koji se tiču slijedljivosti podataka pružanjem odgovarajućih metapodataka na način propisan u članu 17. ovog pravilnika.
- (9) Sistem upravljanja kvalitetom garantuje da zrakoplovni podaci imaju odgovarajući period važenja za namjeravano korištenje, kao i da se dostavljaju blagovremeno, u skladu sa dogovorenim rokovima.

- (10) Pružatelj usluga zrakoplovnog informiranja preduzima sve potrebne mjere za praćenje usaglašenosti sa sistemom kvaliteta, otkrivanje neusaglašenosti, preduzimanje korektivnih mjera i evidentiranje i dokumentovanje nalaza i korektivnih mjera.

Član 22.

(Ljudski faktor)

Prilikom pružanja usluga zrakoplovnog informiranja, kao i prilikom dizajniranja, obrade i distribucije zrakoplovnih podataka i informacija, uzimaju se u obzir principi ljudskog faktora koji olakšavaju njihovo korištenje, a naročita pažnja se posvećuje integritetu informacija u slučajevima u kojima je potrebna ljudska interakcija.

Član 23.

(AIRAC - opšte odredbe)

- (1) Informacije o okolnostima iz Priloga II ovog pravilnika se distribuiraju u okviru reguliranog sistema AIRAC, koji se zasniva na unaprijed određenim datumima stupanja na snagu u intervalima od 28 dana.
- (2) AIRAC informacije se ne mijenjaju u roku od najmanje 28 dana, osim ako su privremenog karaktera i ne traju tokom cijelog tog perioda.
- (3) Ukoliko nema informacija koje treba objaviti određenog AIRAC datuma, objavljuje se informacija NIL i distribuira putem NOTAM-a ili na drugi pogodan način najkasnije jedan ciklus prije onog AIRAC datuma stupanja na snagu na koji se odnosi.
- (4) Za izmjene operativno značajnih zrakoplovnih podataka i informacija koje zahtijevaju kartografski rad i/ili ažuriranje navigacijskih baza podataka izvori podataka/originatori podataka planiraju datume stupanja na snagu koji se poklapaju sa AIRAC datumima stupanja na snagu.
- (5) Kao datumi stupanja na snagu se, po pravilu, ne koriste datumi unutar AIRAC ciklusa između 21. decembra i 17. januara, uključujući i njih.

Član 24.

(Pružanje informacija u štampanoj formi)

- (1) Pružatelj usluga zrakoplovnog informiranja distribuira informacije u štampanom obliku najkasnije 42 dana prije dana stupanja na snagu, s ciljem da budu dostavljene korisnicima najkasnije 28 dana prije stupanja na snagu.
- (2) Ukoliko se planiraju značajne izmjene, a ako je moguće unaprijed dati obavještenje o tome, pružatelj usluga zrakoplovnog informiranja distribuira AIRAC informacije u štampanom obliku najkasnije 56 dana prije dana stupanja na snagu.
- (3) Stav (2) ovog člana se primjenjuje i na uspostavljanje okolnosti navedenih u Dijelu 3 Priloga II ovog pravilnika i na unaprijed planirane značajne izmjene u vezi s tim okolnostima, kao i na druge značajne izmjene, ako je to neophodno.

Član 25.

(Pružanje informacija u elektronskom obliku)

- (1) Prilikom ažuriranja sadržaja zrakoplovne baze podataka u vezi sa okolnostima iz Dijela 1 Priloga II ovog pravilnika pružatelj usluga zrakoplovnog informiranja mora da osigura da se datumi stupanja na snagu promjena poklapaju sa AIRAC datumima stupanja na snagu.
- (2) Informacije koje se pružaju u elektronskom obliku u vezi sa okolnostima iz Dijela 1 Priloga II ovog pravilnika pružatelj usluga zrakoplovnog informiranja mora da distribuira, odnosno stavi na raspolaganje na takav način da stignu do korisnika najkasnije 28 dana prije AIRAC datuma stupanja na snagu.

- (3) Ako se planiraju značajne izmjene i ako je moguće unaprijed dati obavještenje o tome, pružatelj usluga zrakoplovnog informiranja distribuiraju, odnosno stavlja na raspolaganje informacije koje se pružaju u elektronskom obliku najkasnije 56 dana prije stupanja na snagu.

Član 26.

(Zrakoplovni informativni cirkular)

- (1) Zrakoplovni informativni cirkular (u daljem tekstu: AIC) izrađuje se ako je potrebno da se objave zrakoplovne informacije koje ne ispunjavaju uvjete za uključivanje u zbornik zrakoplovnih informacije (AIP) ili za objavljivanje putem NOTAM-a.
- (2) AIC se izrađuje ako je potrebno da se objave:
- dugoročna najava bilo kakve promjene u propisima, postupcima ili sredstvima;
 - informacije savjetodavne prirode ili objašnjenja koja utiču na sigurnost letenja;
 - informacije savjetodavne prirode ili objašnjenja koja se tiču tehničkih, zakonodavnih ili administrativnih pitanja.

Član 27.

(Informacije koje se objavljuju putem AIC-a)

Informacije koje se objavljuju putem AIC obuhvataju:

- najavu značajnih izmjena u postupcima za pružanje usluga u zračnoj plovidbi, raspoloživim službama i sredstvima;
- najavu primjene novih navigacijskih sistema;
- značajne informacije koje proizilaze iz istraživanja udesa ili nezgoda, a koje imaju uticaja na sigurnost letenja;
- informacije o propisima koji se odnose na zaštitu međunarodnog civilnog zrakoplovstva od nezakonitog ometanja;
- medicinske savjete o pitanjima od posebnog interesa za pilote;
- upozorenja pilotima o izbjegavanju fizičkih opasnosti;
- uticaj izvjesnih vremenskih pojava na operacije zrakoplova;
- informacije o novim opasnostima koje utiču na tehnike opsluživanja zrakoplova;
- propise koji se odnose na prijevoz zračnim putem robe za koju postoje ograničenja;
- upućivanje na odredbe domaćih propisa i njihove eventualne izmjene;
- način izdavanja dozvola letačkom osoblju;
- obuku zrakoplovnog osoblja;
- primjenu, odnosno izuzeća od propisa u domaćoj regulativi;
- savjete o upotrebi i održavanju specifične vrste opreme;
- aktuelnu ili planiranu raspoloživost novih ili revidiranih izdanja zrakoplovnih karata;
- opremljenost komunikacijskom opremom;
- informacije u vezi sa smanjenjem buke;
- odabrane naloge o plovidbenosti;
- promjene u NOTAM serijama ili distribuciji, nova izdanja AIP-a ili velike promjene u njihovom sadržaju, obimu pokrivanja ili formatu;
- podatke o planu čišćenja snijega;
- druge podatke slične prirode.

Član 28.

(Informacije o čišćenju snijega)

- (1) Planu čišćenja snijega, koji se objavljuje u sekciji AIP-a AD 1.2.2, a čiji je sadržaj naveden u Dodatku 1, ICAO Aneksa 15 (*Appendix 1, ICAO Annex 15 - Aeronautical*

Information Services), dodaje se sezonska informacija koja se objavljuje najkasnije mjesec dana prije početka zimskih uvjeta.

- (2) Sezonska informacija iz stava (1) ovog člana sadrži:
- listu aerodroma/helidroma na kojima se očekuje čišćenje snijega tokom dolazeće zime:
 - u skladu sa sistemom poletno-sletnih staza i rulnih staza; ili
 - planirano čišćenje snijega, koje odstupa od sistema poletno-sletnih staza (dužina, širina i broj poletno-sletnih staza, rulne staze i platforme na koje to utiče ili njihovi dijelovi);
 - informacije koje se tiču bilo kog centra namijenjenog za koordinaciju informacija o tekućim akcijama čišćenja, o tekućem statusu poletno-sletnih staza, rulnih staza i platformi;
 - podjelu aerodroma/helidroma na liste distribucije SNOWTAM, kojom se izbjegava potrebna distribucija NOTAM-a;
 - napomenu o manjim izmjenama postojećeg plana čišćenja snijega, po potrebi;
 - opis opreme za čišćenje;
 - kriterije za određivanje minimuma kritičnog sniježnog pokrivača na svakom aerodromu/helidromu za koji se počinje izvještavanje.
- (3) Informacije iz stava (2) ovog člana, osim tačke c), se po potrebi unose u AIP.

Član 29.

(AIC - Opšte odredbe)

- Pružatelj usluga zrakoplovnog informiranja određuje koji AIC treba da ima međunarodnu distribuciju.
- Svakom AIC-u se dodjeljuje sukcesivni serijski broj baziran na kalendarskoj godini.
- Ako se AIC distribuiraju u više od jedne serije, svaka serija se obilježava posebnim slovom.
- Ako postoji značajan broj AIC-a koji su na snazi, vrši se njihovo razvrstavanje i identifikacija prema sadržaju pomoću različitih boja.
- Kontrolna lista AIC-a se objavljuje najmanje jednom godišnje i dostavlja se svim korisnicima koji primaju AIC-e.

Član 30.

(Pretpoletne informacije)

- Na svakom aerodromu/helidromu, koji se koristi za međunarodni zračni promet, zrakoplovne informacije, koje su od suštinskog značaja za sigurnost, redovnost i efikasnost zračne plovidbe, a koje se odnose na dijelove ruta koje polaze sa tog aerodroma/helidroma, moraju da budu dostupne osoblju koje učestvuje u operacijama letenja, uključujući letačko osoblje i osoblje odgovorno za pretpoletno informiranje.
- Zrakoplovne informacije za pretpoletno planiranje na aerodromima/helidromima iz stava (1) ovog člana obuhvataju odgovarajuće elemente IAIP-a, mape i karte.

Član 31.

(Dodatne pretpoletne informacije)

- (1) Za potrebe pretpoletnog informiranja osiguravaju se dodatne informacije koje se odnose na aerodrom polijetanja, a koje obuhvataju informacije u vezi sa:
- izgradnjom ili radovima na održavanju na manevarskim površinama ili u njihovoj neposrednoj blizini;
 - neravninama na bilo kom dijelu manevarskih površina, obilježenim ili neobilježenim (npr. oštećeni dijelovi asfalta);

- c) prisustvom i dubinom snijega, leda ili vode na poletno-sletnim stazama, uključujući i njihov uticaj na površinsko trenje;
 - d) snijegom koji je nagomilan ili nanešen na poletno-sletne staze, rulne staze ili pored njih;
 - e) parkiranim zrakoplovima ili drugim objektima na rulnim stazama ili u njihovoj neposrednoj blizini;
 - f) prisustvom drugih privremenih opasnosti;
 - g) prisustvom ptica koje predstavljaju potencijalnu opasnost za operacije zrakoplova;
 - h) otkazom ili nepravilnim radom dijela ili ukupnog sistema svjetlosnog obilježavanja na aerodromu, uključujući prilazna svjetla, svjetla praga poletno-sletne staze, svjetla poletno-sletne staze, svjetla rulnih staza, svjetla za obilježavanje prepreka i nemogućnosti korištenja manevarskih površina, kao i električnog napajanja aerodroma;
 - i) otkazom, nepravilnim radom i promjenom u operativnom statusu SSR (*secondary surveillance radar*), ADS-B (*automatic dependent surveillance - broadcast*), ADS-C (*automatic dependent surveillance - contract*), CPDLC (*controller-pilot data link communications*), D-ATIS (*data link automatic terminal information service*), D-VOLMET (*data link VOLMET*), radio-navigacijskih usluga, VHF (*very high frequency*) zrakoplovnih govornih kanala, sistema za osmatranje RVR (*runway visual range*) i sekundarnog električnog napajanja;
 - j) prisustvom i radom misija humanitarne pomoći (npr. misija Ujedinjenih nacija), zajedno sa svim povezanim postupcima i/ili ograničenjima.
- (2) Važeći NOTAM-i od operativnog značaja i druge informacije hitne prirode moraju da budu dostupne letačkom osoblju u obliku pretpoletnih informativnih biltena u slobodnom tekstu.

Član 32.

(Automatizovani sistemi za pretpoletno informiranje)

- (1) Za pretpoletno informiranje se koriste automatizovani sistemi u cilju dostupnosti zrakoplovnih podataka osoblju koje učestvuje u operacijama letenja, uključujući letačko osoblje, za potrebe samostalnog informiranja, planiranja leta i informiranja zrakoplova u letu.
- (2) Ako se koristi automatizovani sistem za pretpoletno informiranje, on mora da čini dostupnim informacije iz člana 31. ovog pravilnika.
- (3) Za potrebe konsultacija sa osobljem pružatelja usluga zrakoplovnog informiranja, telefonom ili na drugi odgovarajući način, osoblju koje učestvuje u operacijama letenja, uključujući letačko osoblje i drugo zainteresirano zrakoplovno osoblje, se stavljaju na raspolaganje prostorije i oprema sa samostalno informiranje.
- (4) Automatizovani sistemi za pretpoletno informiranje, koji pružaju zrakoplovne podatke i informacije za samostalno informiranje, planiranje leta i usluge informiranja zrakoplova u letu moraju da:
 - a) osiguraju neprekidno i blagovremeno ažuriranje svojih baza podataka i praćenje validnosti i kvaliteta zrakoplovnih podataka koje sadrže;
 - b) omogućavaju pristup, putem odgovarajućih načina telekomunikacije, operativnom osoblju, uključujući letačko osoblje, drugo zainteresirano zrakoplovno osoblje i druge zrakoplovne korisnike;
 - c) osiguraju (na zahtjev) u štampanom obliku, zrakoplovne podatke i informacije kojima se pristupa;
 - d) omoguće pristup i pretraživanje koji se zasnivaju, prema potrebi, na skraćenom slobodnom tekstu,

ICAO lokacijskim indikatorima ili drugim odgovarajućim mehanizmima;

- e) osiguravaju brz odgovor na zahtjev korisnika.

Član 33.

(Informiranje poslije leta)

Pružatelj usluga zrakoplovnog informiranja osigurava da se na aerodromima organizuje prijem informacija koje se tiču stanja rada sredstava za zračnu plovību, kao i prisustva ptica, koje su uočili članovi posade zrakoplova, i da se te informacije distribuiraju kako zahtijevaju okolnosti.

Član 34.

(Zahtjevi za telekomunikacijama)

- (1) Međunarodna NOTAM kancelarija povezana je zrakoplovnim fiksnim vezama (AFS).
- (2) AFS veze osiguravaju komunikaciju u štampanoj formi.
- (3) Međunarodna NOTAM kancelarija povezana je, putem zrakoplovnih fiksnih veza, sa sljedećim tačkama teritorije na kojoj pruža usluge:
 - a) centrima oblasne kontrole i centrima za informiranje u letu i
 - b) aerodromima/helidromima na kojima je uspostavljena aerodromska jedinica zrakoplovnog informiranja u skladu sa čl. 30, 31, 32. i 33. ovog pravilnika.

Član 35.

(Namjena podataka)

- (1) Podaci o terenu i preprekama u elektronskom obliku namijenjeni su za sljedeće aplikacije u zračnoj plovidbi:
 - a) sistem upozorenja o (opasnom) približavanju zemlji sa funkcijom izbjegavanja terena (*Ground Proximity Warning System*) i sistem za upozorenje o minimalnoj sigurnoj visini (MSAW - *Minimum Safe Altitude Warning*);
 - b) utvrđivanje postupaka za posebne okolnosti za upotrebu u slučajevima nužde tokom prekinutog slijetanja i polijetanja;
 - c) analiza operativnih ograničenja zrakoplova;
 - d) izrada instrumentalnih postupaka za letenje (uključujući i postupak kruženja);
 - e) određivanje postupaka poniranja (*drift-down*) na ruti i lokacije prinudnog slijetanja;
 - f) sistem za napredno vođenje i kontrolu kretanja na površinama (*Advanced Surface Movement Guidance and Control System*);
 - g) izrada zrakoplovnih karata i baza podataka u zrakoplovima.
- (2) Podaci o preprekama i terenu u elektronskom obliku mogu se koristiti i za druge namjene, kao što su uređaji za simuliranje letenja i sistemi za sintetičku sliku ili kao pomoć pri određivanju ograničenja visine ili uklanjanju prepreka koje predstavljaju opasnost za zračnu plovidbu.

Član 36.

(Oblasti pokrivanja i zahtjevi za pružanje podataka)

- (1) Oblasti pokrivanja, za skupove podataka o terenu i preprekama u elektronskom obliku, određuju se kao:
 - a) Oblast 1 (*Area 1*) - pokriva čitavu teritoriju;
 - b) Oblast 2 (*Area 2*) - u neposrednoj blizini aerodroma. Oblast 2 se dalje dijeli na sljedeći način:
 - 1) Oblast 2a (*Area 2a*) - pravougaonog oblika oko poletno-sletne staze, koja obuhvata poletno-sletnu stazu i stazu za zaustavljanje, plus čistine, ukoliko postoje;
 - 2) Oblast 2b (*Area 2b*) - oblast koja se proteže od kraja oblasti 2a u pravcu polijetanja, u dužini od 10 km i sa nagibom od 15% sa obje strane;

- 3) Oblast 2c (*Area 2c*) - prostor koji se proteže od kraja oblasti 2a i 2b do 10 km od granice Oblasti 2a;
- 4) Oblast 2d (*Area 2d*) - područje izvan Oblasti 2a, 2b i 2c do 45 km od referentne tačke aerodroma ili do postojeće TMA, u zavisnosti šta je bliže.
- c) Oblast 3 (*Area 3*) - oblast koja se graniči sa manevarskim površinama aerodroma i koja se proteže horizontalno od ivice poletno-sletne staze do 90 m od ose poletno-sletne staze i 50 m od ivice svih drugih dijelova manevarskih površina aerodroma;
- d) Oblast (*Area 4*) - oblast koja se proteže 900 m ispred praga poletno-sletne staze i 60 m sa svake strane u odnosu na produženu osu poletno-sletne staze u pravcu prilaza, na poletno-sletnim stazama za precizno prilaženje kategorije II ili III.

Član 37.

(Zahtjevi za pružanje podataka u Oblastima 1 i 2)

- (1) Za Oblast 1 se u elektronskom obliku osiguravaju podaci o terenu i podaci o preprekama višim od 100 m iznad tla.
- (2) Na aerodromima koji se redovno koriste u međunarodnom civilnom zrakoplovstvu se osiguravaju podaci o terenu u elektronskom obliku za:
 - a) oblast 2a;
 - b) ravan putanje polijetanja; i
 - c) oblast ograničenu horizontalnim granicama aerodromskih površina za ograničavanje prepreka.
- (3) Na aerodromima koji se redovno koriste u međunarodnom civilnom zrakoplovstvu se osiguravaju podaci o preprekama u elektronskom obliku za:
 - a) Oblast 2a - za prepreke koje prodiru odgovarajuće površi za prikupljanje podataka o preprekama koje su navedene u Dodatku 8 ICAO Aneksa 15 (*Appendix 8, ICAO Annex 15*);
 - b) objekte u ravni putanje polijetanja koji se pružaju iznad ravne površi sa nagibom 1,2% koja ima zajedničku osnovu sa ravni putanje polijetanja.
- (4) Na aerodromima koji se redovno koriste u međunarodnom civilnom zrakoplovstvu se osiguravaju podaci o terenu i preprekama u elektronskom obliku za Oblasti 2b, 2c i 2d, za prepreke i teren koji prodiru odgovarajuću površ za prikupljanje podataka o terenu i preprekama iz Dodatka 8 ICAO Aneksa 15 (*Appendix 8, ICAO Annex 15 - Aeronautical Information Services*), osim podataka o preprekama čija je visina manja od 3 m iznad tla u Oblasti 2d ili manja od 15 m iznad tla u Oblasti 2c.
- (5) Ako se Oblasti 2 susjednih aerodroma preklapaju, zaključuju se sporazumi o koordinaciji za pružanje podataka o terenu i preprekama za Oblast 2, kako bi se osiguralo da su isti podaci za teren ili prepreku tačni.
- (6) Na aerodromima koji se nalaze u blizini državnih granica zaključuju se sporazumi između država u cilju razmjene podataka o terenu i preprekama za Oblast 2.

Član 38.

(Zahtjevi za pružanje podataka u Oblastima 3 i 4)

- (1) Na aerodromima koji se redovno koriste u međunarodnom civilnom zrakoplovstvu se osiguravaju podaci o terenu i preprekama u elektronskom obliku za Oblast 3 - za prepreke i teren koji prodiru odgovarajuću površ za prikupljanje podataka o preprekama iz Dodatka 8 ICAO Aneksa 15 (*Appendix 8, ICAO Annex 15 - Aeronautical Information Services*), slika A8-3.
- (2) Na aerodromima koji se redovno koriste u međunarodnom civilnom zrakoplovstvu se osiguravaju podaci o terenu i preprekama u elektronskom obliku za Oblast 4 - za

prepreke i teren koji prodiru odgovarajuću površ za prikupljanje podataka o preprekama iz Dodatka 8 ICAO Aneksa 15 (*Appendix 8, ICAO Annex 15 - Aeronautical Information Services*) za sve poletno-sletne staze za precizno prilaženje kategorije II ili III, gdje su detaljnije informacije o terenu potrebne operatorima u cilju procjene uticaja terena na određivanje visine korištenjem radio-visinomjera.

Član 39.

(Skup podataka o terenu - sadržaj, numerička specifikacija i struktura)

- (1) Skup podataka o terenu sadrži digitalne skupove podataka koji predstavljaju površinu terena u obliku kontinuiranih vrijednosti visina na svim presjecima (tačkama) definirane mreže, u odnosu na zajedničku referentnu tačku, pri čemu je mreža tačaka terena ugaona ili linearna, pravilnog ili nepravilnog oblika.
- (2) Skup podataka o terenu u elektronskom obliku obuhvata prostorni (pozicija i nadmorska visina), tematski i vremenski aspekt površine Zemlje, uključujući prirodno nastale objekte (npr. planine, brda, grebene, doline, vodene površine, stalni snijeg i led), osim prepreka.
- (3) U zavisnosti od metoda prikupljanje podataka, skup podataka o terenu u elektronskom obliku predstavlja kontinuiranu površinu koja postoji na ogoljenom tlu, na vrhu vegetacione površine ili negdje između, poznatu kao "prva reflektujuća površ".
- (4) Skup podataka o terenu sadrži samo jedan tip objekata, odnosno teren koji je opisan karakteristikama datim u Tabeli A8-3 (*Table A8-3, ICAO Annex 15, Aeronautical Information Services, Appendix 8*). Karakteristike terena navedene u Tabeli A8-3 (*Table A8-3, ICAO Annex 15, Aeronautical Information Services, Appendix 8*) predstavljaju minimum karakteristika terena i oni koji su naznačeni kao obavezni moraju biti evidentirani u bazi podataka o terenu.
- (5) Podaci o terenu u elektronskom obliku za svaku oblast moraju da budu u skladu sa važećim numeričkim zahtjevima navedenim u Dodatku 8 ICAO Aneksa 15, Tabela A8-1 (*Appendix 8, Table A8-1, ICAO Annex 15, Aeronautical Information Services*).

Član 40.

(Skup podataka o preprekama - sadržaj, numerička specifikacija i struktura)

- (1) Podaci o preprekama sadrže digitalnu prezentaciju vertikalnog i horizontalnog opsega prepreke.
- (2) Elementi podataka o preprekama su objekti koji su predstavljani u skupovima podataka kao tačke, linije ili poligoni.
- (3) U skupu podataka o preprekama se osiguravaju svi definirani tipovi prepreka koji se opisuju prema spisku obaveznih karakteristika navedenih u Dodatku 8, ICAO Aneksa 15, Tabela A8-4 (*Appendix 8, Table A8-3, ICAO Annex 15, Aeronautical Information Services*).
- (4) Podaci o preprekama u elektronskom obliku za svaku oblast moraju da budu u skladu sa numeričkim zahtjevima u Dodatku 8, ICAO Aneksa 15, Tabela A8-2 (*Appendix 8, Table A8-2, ICAO Annex 15, Aeronautical Information Services*).

Član 41.

(Specifikacija informacionog proizvoda o terenu i preprekama)

- (1) U cilju podrške razmjene i korištenja skupova podataka o terenu i preprekama između različitih izvora podataka i korisnih podataka, koristi se serija standarda ISO 19100 za

- geografske informacije kao opšti okvir za modeliranje podataka.
- (2) Prikaz dostupnih skupova podataka o terenu i preprekama u elektronskom obliku osigurava se u obliku specifikacije informacionog proizvoda o terenu, kao i specifikacije informacionog proizvoda o preprekama, na osnovu kojih korisnici usluga u zračnoj plovidbi vrše procjenu proizvoda i utvrđuju da li oni ispunjavaju zahtjeve za njihovu namjeravanu upotrebu.
 - (3) Specifikacija informacionog proizvoda o terenu obuhvata pregled i obim specifikacije, identifikaciju informacionog proizvoda, sadržaj podataka i strukturu, referentni sistem, kvalitet podataka, prikupljanje podataka, održavanje podataka, prikaz podataka, dostavljanje podataka, dodatne informacije i metapodatke.
 - (4) Pregled specifikacije informacionog proizvoda o terenu ili specifikacije informacionog proizvoda o preprekama sadrži opšte informacije o informacionom proizvodu.
 - (5) Specifikacije podataka o terenu ne moraju da budu homogene u cijelom informacionom proizvodu, već mogu da se razlikuju za različite dijelove skupova podataka, pri čemu se za svaki podskup podataka određuje opseg specifikacije.
 - (6) Informacije o identifikaciji u vezi sa informacionim proizvodom za teren i prepreke sadrže naziv proizvoda, kratak opis sadržaja, svrhu i prostornu rezoluciju, ako je potrebno (opšti prikaz gustine prostornih podataka), geografsko područje koje pokriva informacioni proizvod i dodatne informacije.
 - (7) Informacije o sadržaju skupova podataka o terenu ili preprekama koji se zasnivaju na objektima se opisuju u vidu:
 - a) aplikacione šeme, koja osigurava formalni opis strukture podataka i sadržaj skupova podataka;
 - b) kataloga objekata, koji osigurava semantiku za sve objekte, zajedno sa njihovim karakteristikama i domenima vrijednosti za karakteristike, vrstama relacija nad objektima i operacijama nad objektima, odnosno nasljeđivanja i ograničenjima.
 - (8) Specifikacije informacionog proizvoda o terenu i preprekama moraju jasno da naznače pokrivanje i/ili vizuelne prikaze koje sadrže i da osiguraju opis svakog od njih, pri čemu se pokrivanje smatra podtipom objekta i može da bude izvedeno iz kolekcije objekata koji imaju zajedničke karakteristike.
 - (9) Specifikacije informacionog proizvoda o terenu i preprekama sadrže informacije o referentnom sistemu koji se koristi u informacionom proizvodu, što uključuje prostorni i vremenski referentni sistem.
 - (10) Specifikacije informacionog proizvoda o terenu i preprekama identifikuju zahtjeve kvaliteta podataka za svaki informacioni proizvod, što podrazumijeva prikaz prihvatljivih nivoa kvaliteta i odgovarajućih mjera za kvalitet podataka, koji obuhvata sve elemente i podelemente kvaliteta podataka.
 - (11) Specifikacija informacionog proizvoda o terenu uključuje prikaz načina prikupljanja podataka koji predstavlja opšti opis izvora i postupaka koji se primjenjuju za snimanje podataka o terenu.
 - (12) Principi i kriteriji koji se primjenjuju za održavanje skupova podataka o terenu i preprekama se osiguravaju specifikacijom podataka, uključujući učestalost sa kojom se informacioni proizvod ažurira, pri čemu je od posebnog značaja informacija o održavanju skupova podataka o preprekama i naznaka principa, metoda i kriterija koji se primjenjuju na održavanje podataka o preprekama.
 - (13) Specifikacija informacionog proizvoda za teren sadrži informaciju o tome da li su podaci sadržani u skupovima podataka predstavljeni kao grafički prikaz, nacrt ili slika.
 - (14) Specifikacije informacionog proizvoda o terenu i preprekama sadrže i informaciju o dostavljanju proizvoda, uključujući informacije o formatima i medijima za dostavljanje.
 - (15) U specifikacije informacionih proizvoda se uključuju osnovni elementi metapodataka za teren i prepreke, kao i dodatne stavke metapodataka koje treba da budu osigurane, zajedno sa formatom i kodiranjem metapodataka.
 - (16) Specifikacija informacionog proizvoda o preprekama, podržana geografskim koordinatama za svaki aerodrom koji je uključen u skup podataka, opisuje:
 - a) Oblasti 2a, 2b, 2c, 2d;
 - b) ravan putanje polijetanja;
 - c) površi za ograničavanje prepreka.
- Član 42.
- (Kartografski podaci o aerodromu, zahtjevi za pružanje)
- (1) Kartografski podaci o aerodromu trebaju biti podržani podacima o terenu i preprekama u elektronskom obliku za Oblast 3, kako bi se osigurala konzistentnost i kvalitet svih geografskih podataka koji su povezani sa aerodromom.
 - (2) Zahtjevi za tačnošću i integritetom, vezani za kartografske podatke o aerodromu, sadržani su u ICAO Aneksu 14, Tom I, Dodatak 5 (*ICAO Annex 14 - Aerodromes, Volume I, Appendix 5*).
- Član 43.
- (Kartografski podaci o aerodromu, specifikacije proizvoda)
- (1) Za specifikaciju kartografskih podataka o aerodromu kao referentni okvir koristiće se serija standarda ISO 19100.
 - (2) Kartografski podaci o aerodromu biće opisani kao u seriji standarda ISO 19131.
- Član 44.
- (Baza kartografskih podataka o aerodromu, sadržaj i struktura seta podataka)
- (1) Sadržaj i struktura seta kartografskih podataka o aerodromu biće definirana u formi kataloga karakteristika.
 - (2) Kartografski podaci o aerodromu sadržavaće kartografske podatke o aerodromu koji se sastoje od kataloga karakteristika.
 - (3) Kartografski metapodaci o aerodromu biće u skladu sa serijom standarda ISO 19115.
- Član 45.
- (Prestanak važenja)
- Stupanjem na snagu ovog pravilnika prestaje da važi Pravilnik o uslugama zrakoplovnog informiranja u Bosni i Hercegovini ("Službeni glasnik BiH", broj 33/13, od 30.04.2013. godine).
- Član 46.
- (Stupanje na snagu)
- Pravilnik stupa na snagu osmi dan od dana objavljivanja u "Službenom glasniku BiH".
- Broj 1-3-02-2-194-1/17
09. marta 2017. godine
Banja Luka
- Generalni direktor
Đorđe Ratkovića, s. r.
- PRILOG I - KLASIFIKACIJA REZOLUCIJE
OBJAVLJIVANJA I INTEGRITETA ZRAKOPLOVNIH
PODATAKA**
- Tabela broj 1 - Geografska širina i dužina**
- | Geografska dužina i širina | Publikacija
Rezolucija | Klasifikacija
integriteta |
|---|---------------------------|------------------------------|
| Granične tačke regiona letnih informacija | 1 min | rutinsko |

Granične tačke P, R, D zona (izvan granica CTA/CTR)	1 min	rutinsko
Granične tačke P, R, D zona (unutar granica CTA/CTR)	1 sec	bitno
Granične tačke CTA/CTR	1 sec	bitno
Rutna navigacijska sredstva, tačke ukrštanja, putne tačke, tačke na poziciji čekanja STAR/SID tačke	1 sec	bitno
Prepreke u Oblasti 1 (cijela teritorija države)	1 sec	rutinsko
Referentna tačka aerodroma/helidroma	1 sec	rutinsko
Navigacijska sredstva na aerodromu/helidromu	1/10 sec	bitno
Prepreke u Oblasti 3	1/10 sec	bitno
Prepreke u Oblasti 2	1/10 sec	bitno
Tačke završnog prilaznje i ostale bitne tačke koje čine postupak instrumentalnog prilaznje	1/10 sec	bitno
Pragovi RWY	1/100 sec	kritično
Kraj RWY	1/100 sec	kritično
Pozicije za čekanje za izlazak RWY	1/100 sec	kritično
Tačke na osi TWY/liniji vodilji ka parkingu	1/100 sec	bitno
Linija za označavanje ukrštanja sa TWY	1/100 sec	bitno
Linija vođenja ka izlazu	1/100 sec	bitno
Tačke na parking poziciji/tačke provjere INS	1/100 sec	rutinsko
Geometrijski centar praga TLOF-a ili FATO-a, helidroma	1/100 sec	kritično
Granice platforme (poligon)	1/10 sec	rutinsko
Platforma za odleđivanje (poligon)	1/10 sec	rutinsko

Napomena: Vidjeti Dodatak 8 ICAO Aneksa 15 (ICAO Annex 15, Aeronautical Information Services, Appendix 8) za grafičke prikaze površina za prikupljanje podataka o preprekama i kriterije koji se koriste za identifikaciju prepreka u definiranom područjima.

PRILOG I - KLASIFIKACIJA REZOLUCIJE OBJAVLJIVANJA I INTEGRITETA ZRAKOPLOVNIH PODATAKA

Tabela broj 2 - Nadmorska/apsolutna/relativna visina

Nadmorska/apsolutna/relativna visina	Rezolucija objavljivanja	Klasifikacija integriteta
Nadmorska visina aerodroma	1m ili 1 ft	bitno
WGS-84 undulacija geoida na poziciji u kojoj je izmjerena nadmorska visina aerodroma/helidroma	1 m ili 1 ft	bitno
Prag RWY ili FATO, neprecizno prilaznje	1 m ili 1 ft	bitno
WGS-84 undulacija geoida na pragu RWY ili FATO, geometrijskom centru TLOF, neprecizno prilaznje	1 m ili 1 ft	bitno
Prag RWY ili FATO, precizno prilaznje	0.1 m ili 0.1 ft	bitno
WGS-84 undulacija geoida na pragu RWY ili FATO, geometrijskom centru TLOF, precizno prilaznje	0.1 m ili 0.1 ft	bitno
Visina preleta praga (visina referentnog datuma), precizno prilaznje	0.1 m ili 0.1 ft	kritično
Prepreke u Oblasti 2	1 m ili 1 ft	bitno
Prepreke u Oblasti 3	0.1 m ili 0.1 ft	bitno
Prepreke u Oblasti 1 (cijela teritorija države)	1 m ili 1 ft	rutinsko
DME/P	3 m (10 ft)	bitno
DME	30 m (100 ft)	bitno
Minimalne apsolutne visine	50 m ili 100 ft	rutinsko

Napomena: Vidjeti Dodatak 8 ICAO Aneksa 15 (ICAO Annex 15, Aeronautical Information Services, Appendix 8) za grafičke prikaze površina za prikupljanje podataka o preprekama i kriterije koji se koriste za identifikaciju prepreka u definiranom područjima.

PRILOG I - KLASIFIKACIJA REZOLUCIJE OBJAVLJIVANJA I INTEGRITETA ZRAKOPLOVNIH PODATAKA

Tabela broj 3 - Deklinacija i magnetna varijacija

Deklinacija i magnetna varijacija	Rezolucija objavljivanja	Klasifikacija integriteta
Deklinacija stanice VHF navigacijskog sredstva koja se koristi za tehničko podešavanje	1 stepen	bitno
Magnetna deklinacija NDB navigacijskog sredstva	1 stepen	rutinsko
Magnetna deklinacija aerodroma/helidroma	1 stepen	bitno

Magnetna deklinacija antene ILS lokalajzera	1 stepen	bitno
Magnetna deklinacija MLS azimuta	1 stepen	bitno

PRILOG I - KLASIFIKACIJA REZOLUCIJE OBJAVLJIVANJA I INTEGRITETA ZRAKOPLOVNIH PODATAKA

Tabela broj 4 - Smjer

Smjer	Rezolucija objavljivanja	Klasifikacija integriteta
Segmenti zračnih puteva	1 stepen	rutinsko
Smjer koji se koristi za formiranje rutnih i tačaka u završnoj kontroliranoj oblasti (TMA)	1/10 stepen	rutinsko
Segmenti ruta za dolazak/odlazak u završnoj terminalnoj oblasti (TMA)	1 stepen	rutinsko
Smjer koji se koristi za formiranje tačaka u postupcima instrumentalnog prilaznje	1/100 stepen	bitno
Usmjerenje ILS lokalajzera (stvarni)	1/100 stepen	bitno
Usmjerenje nultog azimuta (stvarni)	1/100 stepen	bitno
Smjer RWY i FATO (stvarni)	1/100 stepen	rutinsko

PRILOG I - ZAHTJEVI U POGLEDU KVALITETA ZRAKOPLOVNIH PODATAKA

Tabela broj 5 - Dužina/rastojanje/dimenzije

Dužina/rastojanje/dimenzije	Rezolucija objavljivanja	Klasifikacija integriteta
Dužina segmenta zračnog puta	1/10 km ili 1/10 NM	rutinsko
Rastojanje koje se koristi za formiranje tačaka	1/10 km ili 1/10 NM	rutinsko
Dužina segmenta ruta za dolazak/odlazak u završnoj kontroliranoj oblasti (TMA)	1/100 km ili 1/100 NM	bitno
Rastojanje koje se koristi za formiranje tačaka u završnoj kontroliranoj oblasti (TMA) i postupku instrumentalnog prilaznje	1/100 km ili 1/100 NM	bitno
Dužine RWY i FATO, dimenzije TLOF	1 m ili 1 ft	kritično
Širina poletno-sletne staze (RWY)	1 m ili 1 ft	bitno
Rastojanje (od kraja poletno-sletne staze) do izmještenog praga	1 m ili 1 ft	rutinsko
Dužina i širina RWY	1 m ili 1 ft	bitno
Dužina i širina produžetka za zaustavljanje	1 m ili 1 ft	kritično
Rasploživost dužina za slijetanje	1 m ili 1 ft	kritično
Rasploživost dužina zaleta	1 m ili 1 ft	kritično
Rasploživost dužina za polijetanje	1 m ili 1 ft	kritično
Rasploživost dužina za ubrzavanje i zaustavljanje zrakoplova	1 m ili 1 ft	kritično
Širina pojasa poletno-sletne staze	1 m ili 1 ft	bitno
Širina rulne staze	1m ili 1 ft	bitno
Širina pojasa rulne staze	1 m ili 1 ft	bitno
Udaljenost antene ILS lokalajzera do kraja RWY	1 m ili 1 ft	rutinsko
Udaljenost antene putanje poniranja ILS od praga duž ose	1 m ili 1 ft	rutinsko
Udaljenost ILS markera od praga	1 m ili 1 ft	bitno
Udaljenost antene ILS DME od praga duž ose	1m ili 1 ft	rutinsko
Udaljenost antene azimuta MLS do kraja RWY	1 m ili 1 ft	rutinsko
Udaljenost antene nadmorske visine MLS od praga duž ose	1 m ili 1 ft	rutinsko
Udaljenost antene MLS DME/P od praga duž ose	1 m ili 1 ft	bitno

PRILOG II - INFORMACIJE KOJE SE OBJAVLJUJU AIRAC SISTEMOM DIO 1

- Uspostavljanje, ukidanje ili značajne planirane promjene (uključujući i probne operacije) koje se primjenjuju na:
 - granice (horizontalne i vertikalne), propise i procedure primjenjive na:
 - oblasti informiranja zrakoplova u letu (*FIR*);
 - kontrolirane oblasti;
 - kontrolirane zone;
 - savjetodavne oblasti;
 - ATS rute;

- f. stalne opasne, zabranjene i ograničene zone (uključujući vrstu i period aktivnosti, ako su poznati) i ADIZ;
 - g. stalne oblasti ili rute ili dijelovi ruta na kojima je moguće presretanje.
- 1.2 pozicije, frekvencije, pozivni znakovi, poznate neregularnosti i periodi održavanja radio-navigacijskih uređaja i sredstava komunikacije i nadzora;
 - 1.3 postupke čekanja i prilaznja, postupke dolazaka i odlazaka, postupke za smanjenje buke i bilo koje druge značajne ATS postupake;
 - 1.4 prelazne nivoe, prelazne apsolutne visine i minimalne sektorske apsolutne visine;
 - 1.5 meteorološke uređaje (uključujući i emitiranje/emisije) i postupke;
 - 1.6 poletno-sletne staze i sate za zaustavljanje;
 - 1.7 rulne staze i platforme;
 - 1.8 aerodromske operativne procedure na zemlji (uključujući postupke pri smanjenoj vidljivosti);
 - 1.9 prilazna svjetla i svjetla poletno-sletne staze;
 - 1.10 aerodromske operativne minimume, ako ih objavi država;

DIO 2

2. Uspostavljanje, ukidanje i unaprijed predviđene značajne promjene koje se odnose na:
 - 2.1 pozicije, visine i osvijetljenost navigacijskih prepreka;
 - 2.2 radno vrijeme aerodroma, sredstava i službi;
 - 2.3 carinsku, pasosku i zdravstvenu službu;
 - 2.4 privremene opasne, zabranjene i ograničene zone i opasnosti po zračnu plovidbu, vojne vježbe i grupno letenje zrakoplova;
 - 2.5 privremena oblasti ili rute ili njihove dijelove na kojima postoji mogućnost presretanja.

DIO 3

3. Uspostavljanje i unaprijed predviđene značajne promjene koje se odnose na:
 - 3.1 nove aerodrome namijenjene obavljanju međunarodnog IFR prometa;
 - 3.2 nove poletno-sletne staze namijenjene za obavljanje IFR prometa na međunarodnim aerodromima;
 - 3.3 izradu i strukturu mreže ruta zračnog prometa;
 - 3.4 dizajn i strukturu seta terminalnih procedura (uključujući promjene smjerova u proceduri nastalih promjenom magnetne deklinacije);
 - 3.5 okolnosti navedene u stavu (1) ovog člana, ako je njima zahvaćena čitava teritorija države ili bilo koji njen značajan dio ili ako se zahtijeva koordinacija između susjednih država.

USTAVNI SUD BOSNE I HERCEGOVINE

293

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u Velikom vijeću, u predmetu broj **AP 991/14**, rješavajući apelaciju **Nazima Ličine**, na temelju članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 57. stavak (2) točka b), članka 62. stavak (1) i članka 59. st. (1) i (2) Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine-prečišćeni tekst ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 94/14), u sastavu:

Mirsad Čeman, predsjednik
Mato Tadić, dopredsjednik
Zlatko M. Knežević, dopredsjednik
Valerija Galić, sutkinja
Miodrag Simović, sudac
Seada Palavrić, sutkinja
na sjednici održanoj 15. veljače 2017. godine donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Usvaja se apelacija **Nazima Ličine**.

Utvrdjuje se povreda prava na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda.

Uklada se Rješenje Kantonalnog suda u Sarajevu broj 65 0 I 069828 11 Gž od 19. studenog 2013. godine.

Predmet se vraća Kantonalnom sudu u Sarajevu, koji je dužan po žurnom postupku donijeti novu odluku, sukladno članku II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članku 6. stavak 1. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda.

Nalaze se Kantonalnom sudu u Sarajevu da, sukladno članku 72. stavak 5. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, u roku od tri mjeseca od dana dostave ove odluke obavijesti Ustavni sud Bosne i Hercegovine o poduzetim mjerama s ciljem izvršenja ove odluke.

Odluku objaviti u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine", "Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine", "Službenom glasniku Republike Srpske" i u "Službenom glasniku Brčko distrikta Bosne i Hercegovine".

OBRAZLOŽENJE**I. Uvod**

1. Nazim Ličina (u daljnjem tekstu: apelant), kojeg zastupa skrbnica Alma Gričnik iz Ljubljane, Republika Slovenija, a nju Advokatsko društvo "Marić & Co" d.o.o iz Sarajeva, podnio je 3. ožujka 2014. godine apelaciju Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) protiv Rješenja Kantonalnog suda u Sarajevu (u daljnjem tekstu: Kantonalni sud) broj 65 0 I 069828 11 Gž od 19. prosinca 2013. godine.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Na temelju članka 23. Pravila Ustavnog suda, od Kantonalnog suda i Općinskog suda u Sarajevu (u daljnjem tekstu: Općinski sud) zatraženo je 24. listopada 2016. godina da dostave odgovore na apelaciju.

3. Kantonalni sud je dostavio odgovor 3. studenog 2016. godine, a Općinski sud 7. studenog 2016. godine.

III. Činjenično stanje

4. Činjenice predmeta koje proizlaze iz apelantovih navoda i dokumenata predloženih Ustavnom sudu mogu se sumirati na sljedeći način:

5. Presudom Okružnog suda u Ljubljani, Republika Slovenija, broj III P 249/89 od 16. travnja 1992. godine obvezani su SOUR "Autoprevoz" RO "Teretni saobraćaj" Mostar, sada "Autoprevoz-Teretni saobraćaj" Mostar, ZOIL Sarajevo, sada "Sarajevo-osiguranje" d.d. Filijala Mostar i Nikola Gagro iz Mostara (u daljnjem tekstu: tuženi) da, između ostalih, apelantu solidarno isplate iznos od 10.833.333,00 jugoslavenskih dinara na ime nematerijalne štete zbog povreda koje je apelant pretrpio u prometnoj nezgodi koju je skrivio tuženi Nikola Gagro kao uposlenik "Autoprevoza" Mostar, koji je bio osiguran kod "Sarajevo-osiguranja" i zbog koje je apelant ostao 100% invalid. Protiv navedene presude apelant je podnio priziv Višem sudu u Ljubljani, koji je djelomično usvojen i Presudom tog suda broj IP-520/95 od 27. kolovoza 1997. godine tuženi su obvezani, između ostalih, apelantu isplatiti iznos od 6.500.000,00 SIT (slovenačkih tolara) na ime nematerijalne štete zbog povreda zadobivenih u prometnoj nezgodi uz obrazloženje da je prvostupanjski sud pogrešno primijenio materijalno pravo kada je štetu iskazao u jugoslavenskim dinarima obzirom na to da su od 8. listopada 1991. godine kao platežno sredstvo u Republici Sloveniji uvedeni slovenački tolar (SIT), te da je zbog toga apelantu potrebno isplatiti navedeni iznos od 6.500.000,00 SIT.